2024/2359

10.10.2024

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOON (EL) 2024/2359,

11. aprill 2024,

tähelepanekutega, mis on Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte 2022. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmist käsitleva otsuse lahutamatu osa

EUROOPA PARLAMENT,

— võttes arvesse oma otsust Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte 2022. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise kohta,

— võttes arvesse kodukorra artiklit 100 ja V lisa,

— võttes arvesse transpordi- ja turismikomisjoni arvamust,

— võttes arvesse eelarvekontrollikomisjoni raportit (A9-0087/2024),

A. arvestades, et Brüsselis asuv Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõte (edaspidi „ühisettevõte“) asutati programmi „Euroopa horisont“ raames 2021. aasta novembris määrusega (EL) 2021/2085 ([1]) (edaspidi „ühtne alusakt“) ajavahemikuks kuni 31. detsember 2031; arvestades, et ühisettevõttega asendati 2007. aasta detsembris teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames kümneks aastaks loodud ühisettevõte lennunduse valdkonnas ühise tehnoloogiaalgatuse rakendamiseks (Clean Sky 1) ([2]) ning ta on selle õigusjärglane; arvestades, et ühisettevõtte tegevusaega pikendati 2014. aasta mais, et jätkata tegevust programmi „Horisont 2020“ raames kuni 31. detsembrini 2024 (Clean Sky 2); ([3])

B. arvestades, et ühisettevõte on teadusuuringutele ja innovatsioonile suunatud avaliku ja erasektori partnerlus lennunduse ümberkujundamiseks kestliku ja kliimaneutraalse tuleviku suunas;

C. arvestades, et ühisettevõtte asutajaliikmed on liit, keda esindab komisjon, ja ühtse alusakti I lisas loetletud lennundussektori organisatsioonid; arvestades, et lisaks on ühisettevõttel assotsieerunud liikmed, keda valitakse osalemiskutsete alusel;

D. arvestades, et läbipaistvuse suurendamiseks peaksid kõik ühisettevõtted avaldama oma raamatupidamise aastaaruandes asjakohase teabe liikmete osamaksete kohta programmide tasandil; arvestades, et ühisettevõtted peaksid esitama iga programmi kohta, milles nad osalevad, liikmete kategooriate kaupa kuni aasta lõpuni kogu asjakohase teabe, sealhulgas vastava programmi jaoks seatud õigusnormidest tuleneva toetuse eesmärgid, saadud toetused ja juriidilised kohustused; arvestades, et ühisettevõte peaks jätkama läbipaistvuse parandamist;

Eelarve haldamine ja finantsjuhtimine

1. võtab Euroopa Kontrollikoja aruande (edaspidi „kontrollikoja aruanne“) põhjal teadmiseks, et ühisettevõtte raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta annab kõigis olulistes aspektides õiglase pildi ühisettevõtte finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga ning finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest lõppenud aastal vastavalt selle finantsmäärusele ja komisjoni peaarvepidaja poolt vastu võetud arvestuseeskirjadele; märgib, et raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tehingud on kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed;

2. tunnustab keskkonnahoidliku lennunduse programmi käivitamist 2022. aastal ja ühisettevõtte rolli uuenduslike tehnoloogiate väljatöötamisel, et vähendada õhusõidukite heidet ja müra;

3. võtab teadmiseks, et ühisettevõtte 2022. aastal kasutada olnud lõplik eelarve (mis sisaldab uuesti sisse kantud eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, sihtotstarbelisi tulusid ja ümberjaotamisi järgmisse aastasse) sisaldas 411,2 miljoni euro ulatuses kulukohustuste assigneeringuid (2021. aastal 182,6 miljonit eurot) ja 415,3 miljoni euro ulatuses maksete assigneeringuid (2021. aastal 189,9 miljonit eurot);

4. märgib, et muudatused ühisettevõtte eelarve suuruses sõltuvad suuresti mitmeaastaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendusetapist; märgib, et 2022. aastal alustas ühisettevõte programmi „Euroopa horisont“ rakendamist, mistõttu sisaldab 2022. aasta eelarve esimeste programmi „Euroopa horisont“ 2022. aastaks kavandatud projektikonkursside kulukohustuste eelarvet ja sellega seotud eelmaksete makse-eelarvet;

([1]) Nõukogu 19. novembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtted programmi „Euroopa horisont“ raames ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 219/2007, (EL) nr 557/2014, (EL) nr 558/2014, (EL) nr 559/2014, (EL) nr 560/2014, (EL) nr 561/2014 ja (EL) nr 642/2014 (ELT L 427, 30.11.2021, lk 17).

([2]) Nõukogu 20. detsembri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 71/2008, millega asutatakse ühisettevõte Clean Sky 2008 (ELT L 30, 4.2.2008, lk 1).

([3]) Nõukogu 6. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 558/2014 ühisettevõtte Clean Sky 2 asutamise kohta (ELT L 169, 7.6.2014, lk 77).

5. märgib, et ühisettevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes on liikmekategooriate (liit ja erasektorist pärit liikmed) lõikes kirjendatud sissemaksete summad üksteisest märkimisväärselt erinevad; märgib, et selle põhjuseks on asjaolu, et liidu rahaline toetus kinnitatakse ja seda arvestatakse siis, kui see ühisettevõttele projekti rakendamise alguses välja makstakse, kuid liikmete mitterahalist sissemakset kajastatakse alles pärast projekti rakendamiseks tehtud ja deklareeritud kulude kinnitamist; kutsub ühisettevõtet üles käsitlema ühelt poolt rahalise toetuse arvestatud summa ning teiselt poolt mitterahaliste sissemaksete vahet, andes teavet ühisettevõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta aasta lõpu seisuga; tunneb heameelt ühisettevõtte võetud kohustuse üle käsitleda seda küsimust täies ulatuses järgmise aasta raamatupidamise aastaaruandes;

6. märgib, et mis puudutab programmi „Horisont 2020“, oli ühisettevõte 2022. aasta lõpuks täielikult sidunud 1,716 miljardit eurot liidu maksimaalsest tegevustoetusest allkirjastatud toetuslepingute jaoks programmi raames ning et sellest kulukohustustega seotud summast tuleb ligikaudu 70,1 miljonit eurot (ehk 4,1 %) lähiaastatel välja maksta veel lõpule viimata projektide jaoks; märgib lisaks, et erasektorist pärit liikmed olid juriidiliselt kohustunud andma ühisettevõtte põhitegevusse mitterahalist toetust summas 968,3 miljonit eurot ja mitterahalist toetust täiendavaks tegevuseks 1,2231 miljardi euro ulatuses ehk 101,6 % miinimumeesmärgist, milleks on 2,1549 miljardit eurot; märgib lisaks, et nendest kulukohustustega seotud summadest teatati täielikult 2022. aasta lõpus;

7. märgib, et programmi „Horisont 2020“ tegevuse jaoks ei saanud ühisettevõte uusi põhitegevustega seotud kulukohustusi, kuna ta oli oma viimase projektikonkursi lõpule viinud 2020. aasta lõpuks; märgib, et tegevuskulude maksete assigneeringute täitmise määr oli 78 % (2021. aastal: 83 %);

8. märgib, et märkimisväärse arvu käimasolevate programmi „Horisont 2020“ projektide tehniline tegevus hilines või vähenes COVID-19 ja Ukraina-vastase agressioonisõja tõttu, mistõttu tuli neid projekte muuta või pikendada ning lõppmaksed lükati edasi 2023. aastasse;

9. märgib seoses programmiga „Euroopa horisont“, et komisjon tegi 2022. aastal rahalisi toetusi 178 miljoni euro ulatuses ja et ühisettevõte kasutas peaaegu täielikult 176 miljoni euro suurust tegevustoetust eelmakseteks, mis olid seotud selle programmi raames sõlmitud esimeste toetuslepingutega;

10. märgib, et 2022. aasta lõpus oli ühisettevõtte haldusmaksete eelarve (jaotis 2) täitmise määr madal – 54 %; märgib, et ühisettevõtte eelarvehaldust ja finantsjuhtimist käsitleva aruande kohaselt tulenes see peamiselt 2022. aasta viimases kvartalis osutatud IT- ja kommunikatsiooniteenustest, mis tuli maksta 2023. aastal, ning komisjoni osutatavate teenuste kulude vähenemisest;

Hanked ja personal

11. märgib ühisettevõtte 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruande põhjal, et ühisettevõte avaldas 2022. aastal kaks avatud hankemenetlust, millest esimene algatati oma vajaduste katmiseks ja teine kuue ühisettevõtte nimel institutsioonidevahelise hankemenetlusena (juhitud IT-teenused); märgib lisaks, et 2022. aasta alguses sõlmis ja allkirjastas ühisettevõte teabevahetuses üksteist institutsioonidevahelist teenuste raamlepingut, mis oli 2021. aastal kolme ühisettevõtte nimel algatatud institutsioonidevahelise avatud hankemenetluse tulemus;

12. väljendab heameelt ühisettevõtte esimese avatud projektikonkursi üle, mille tulemusel sõlmiti aasta lõpuks 19 toetuslepingut kogusummas 654 miljonit eurot kolmes põhisuunas: piirkondlikud hübriidelektrilised õhusõidukid, vesinikkütusega õhusõidukid ning ülitõhusad lühikese ja keskmise lennuulatusega õhusõidukid; märgib, et projektikonkursil esitati 14 teemat, mis hõlmasid 13 innovatsioonimeedet ja üht koordineerimismeedet, ning kokku valiti 24 eri riigist 244 osalejat;

13. väljendab heameelt 20 projekti üle, mille eesmärk on suunata lennundust kestliku tuleviku poole; märgib, et projektikonkurss on toonud kokku palju erinevaid avaliku ja erasektori partnereid, teaduskeskusi ja akadeemilisi ringkondi, et leida mõjukaid lahendusi, mis suudavad pakkuda kestlikke õhusõidukeid ja tagada lennundusele kliimaneutraalse tuleviku, ning et liit on selle toetuseks ette näinud 654 miljoni euro suuruse eelarve;

14. märgib, et ühisettevõtte 2022. aasta ametikohtade loetelus oli kokku 44 koosseisulist töötajat (ajutised teenistujad, lepingulised töötajad ja lähetatud riiklikud eksperdid), kusjuures 2022. aasta lõpuks oli täidetud 40 ametikohta; märgib, et kahte lähetatud riikliku eksperdi ametikohta ei täidetud, sest 2023. aasta ametikohtade loetelus on ette nähtud ainult 41 ametikohta ja mitte ühtegi lähetatud riiklikku eksperti;

Haldus- ja kontrollisüsteemid

15. märgib, et programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ kulude järelauditid viis läbi komisjoni teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi (DG RTD) ühine audititalitus; märgib, et programmi „Horisont 2020“ kulude (tasaarvestused ja lõppmaksed) kohta teatas ühisettevõte, et esinduslik veamäär on 1,6 % ja allesjäänud veamäär 0,4 % ([4]) ning et programmi „Euroopa horisont“ järelauditeid ei ole veel tehtud, sest esimesi vahemakseid on oodata alles 2024. aastal;

16. märgib, et ühisettevõtte maksete kontrollimehhanismide hindamiseks auditeeris kontrollikoda programmi „Horisont 2020“ raames 2022. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit; ([5]) märgib, et ühel juhul leidis kontrollikoda ja kvantifitseeris tõsise vea, mis tulenes enamdeklareeritud personalikuludest, sest toetusesaaja esitas eelarvestatud personalikuludel põhineva kuludeklaratsiooni;

17. väljendab heameelt selle üle, et 2022. aasta lõpuks oli ühisettevõte välja töötanud ja rakendanud täieliku riskipõhise lähenemisviisi eelkontrollidele kooskõlas komisjoni teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi ühise rakenduskeskuse suunistega, võttes arvesse ühisettevõttele omaseid riskiolusid; märgib, et selleks määras ühisettevõte kindlaks kõige asjakohasemad riskikriteeriumid ja töötas nende põhjal välja riskipõhise seiremeetodi; märgib, et selline käsitlusviis võimaldas ühisettevõttel hinnata iga projekti ja toetusesaaja riskitaset projekti rakendamise peamistes etappides, nagu toetuslepingu koostamine, toetuslepingu muutmine, aruandlus ja maksed; märgib sellega seoses, et ühisettevõte koostas ka oma riskipõhise käsitlusviisi sisesuunised ning koolitas ja juhendas oma töötajaid selle nõuetekohase järjepideva rakendamise alal;

18. märgib, et ühisettevõtete tugevdatud seire juhtumitest koostatud valimi üksikasjalik analüüs tõi ilmsiks mitu puudust, mis takistasid nende tulemuslikku ja tõhusat seiret; märgib, et pärast kindlaksmääratud tähtaja möödumist jäeti tugevdatud seiret nõudev märge uuendamata või maha võtmata ja et ametnik jättis riski pärast kontrollimeetmete rakendamist ümber hindamata;

19. nõustub kontrollikojaga, et ühisettevõte peaks tagama, et kõigi tugevdatud seiremeetmetega kaasneksid konkreetsed kontrollimeetmed, mis on suunatud tuvastatud riskidele, ning et hiljem kontrollitaks kindlaksmääratud tähtaja jooksul nende tulemuslikkust;

20. rõhutab, nagu ka kontrollikoda seda tegi, et programmi „Euroopa horisont“ raames on muutunud olulisemaks, et ühisettevõte rakendaks oma konkreetset riskipõhist lähenemisviisi toetuste haldamisele;

21. rõhutab, et ühisettevõtte toetusesaaja ja/või projektistruktuur muutub programmi „Euroopa horisont“ raames märkimisväärselt, näiteks suureneb väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd), uustulnukate ja suuremate konsortsiumide arv, samuti nõue kasutada programmi „Euroopa horisont“ tegevuste puhul üksnes avatud hankemenetlusi ning seetõttu ei pruugi varasemates programmides kindlaks tehtud riskitegurid olla enam asjakohased ja võivad tekkida uued riskitegurid;

22. väljendab heameelt selle üle, et 2022. aasta septembris asutati Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte osalusel heitevaba lennunduse liit, mis ühendab avaliku ja erasektori sidusrühmi kogu lennundussektorist, et toetada vesinikkütusega ja elektriliste õhusõidukite kasutuselevõttu;

23. võtab teadmiseks Clean Sky 2 programmi ülemineku rakendusetappi ja tunnistab 2022. aastal suurenenud töökoormust, mis tuleneb mitme Clean Sky 2 projekti samaaegsest haldamisest koos keskkonnahoidliku lennunduse programmi käivitamisega;

24. võtab teadmiseks sõltumatu uuringu, millest selgub, et Euroopa saab Clean Sky 2 programmist hinnanguliselt 8,6 miljardit eurot sotsiaal-majanduslikku kasu; rõhutab lisaks uuringu tulemusi, mille kohaselt on keskkonnahoidliku lennunduse programmi teadusuuringute ja innovatsiooni strateegiline kava nii vastupanuvõimeline kui ka ettenähtud otstarbeks sobiv; juhib tähelepanu sellele, et see kehtiks ka mitmesuguste oletatavate majandusstsenaariumide, võimalike olukorramuutuste ja lennundussüsteemi struktuurimuutuste puhul;

25. kutsub üles laiendama ja edendama kliimaneutraalse lennundusega seotud teadusuuringute ja innovatsiooni väärtusahelate, sealhulgas akadeemiliste ringkondade, teadusorganisatsioonide, tööstuse ja VKEde lõimimist, kasutades ära koostoimet riiklike ja Euroopa programmidega, hõlbustades samal ajal tööstusega seotud oskuste kasutuselevõttu kogu väärtusahelas;

([4]) Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruande peatükk 4.1.1.

([5]) Toetusesaajate juures kontrollitud toetustega seotud maksetehingute puhul on kvantifitseeritavate vigade aruandluskünnis 1 % auditeeritud kuludest.

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

26. märgib, et ühisettevõtete iga-aastastes eriaruannetes esitatud tähelepanekud ei ole tegelikult kontrollikoja „ajastatud soovitused“; märgib, et kontrollikoda võtab nende tähelepanekute suhtes igal aastal järelmeetmeid, andes nende staatusele hinnangu, milleks on kas „avatud“ või „suletud“;

27. märgib, et kontrollikoja kolmest tähelepanekust (üks 2020. aastal ja kaks 2022. aastal) on suletud kaks: märgib, et avatud tähelepanekuga viidatakse ajutiste töötajate kasutamisele, mida ühisettevõte põhjendab fikseeritud ametikohtade loetelu piirangutega ja programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ samaaegsest rakendamisest tuleneva töökoormusega.